

Dr. sc. Nadira Aljović

ASPEKT NEAKUZATIVNIH GLAGOLA U ENGLESKOM I BOSANSKOM JEZIKU

Sažetak

U ovom radu cilj nam je da ispitamo aspekatske odlike neakuzativnih glagola u Engleskom jeziku, te da ih uporedimo sa neakuzativnim glagolima Bosanskog jezika. Bosanski¹ neakuzativni glagoli (kao što su pasti, stići, uvenuti) uvijek su perfektivni te se stoga postavlja značajno pitanje: da li se radi o specifičnosti ovog jezika ili je perfektivnost univerzalna semantička odlika neakuzativnih glagola. Na primjeru Bosanskog i Engleskog jezika i kroz poređenje aspekatskih odlika njihovih glagola pokazaćemo da bi perfektivnost mogla biti univerzalno značenjsko obilježje tzv. neakuzativnih glagola.

Ključne riječi: *neakuzativnost, neergativnost, aspekt, teličnost, kauzalnost, pomjeranje, argument predikata.*

¹ Ime se odnosi istovremeno na jezik koji se u Hrvatskoj danas zove Hrvatski, u Srbiji Srpski, u Crnoj Gori Crnogorski, a u BiH trojnim nazivom Bosanski-Hrvatski-Srpski. Smatrali smo praktičnijim da umjesto trojnog koristimo jednosložno ime, i opredijelili se za ime Bosanski pošto se to ime podudara i sa imenom zemlje Bosne (i Hercegovine), i pošto pod ovim imenom mislimo na jezik koji se govori u Bosni i Hercegovini. Imena jezika u ovom radu biće pisana velikim početnim slovom, što je po našem mišljenju u skladu sa pravopisnim uzusima u BHS po kojima se imena pišu velikim početnim slovom (mada se ovdje sintaksički radi o pridjevima oni se ipak koriste kao imena jezika). Ovakva upotreba velikog slova za imena jezika poklapa se i sa upotrebom velikog slova za pisanje imena zemalja/država u kojima se ti jezici govore. Zvezdica (*) signalizira negramatične tj. nepostojeće rečenice, oblike i strukture. Posebnu zahvalnost dugujem recenzentima čiji komentari su pomogli da rad sadrži značajno manji broj grešaka i nejasnoća.

ASPECTUAL PROPERTIES OF ENGLISH AND BOSNIAN UNACCUSATIVES

Abstract

The goal of this paper is to examine aspectual properties of English unaccusative verbs (such as fall, arrive, roll etc.) by comparing them with Bosnian unaccusatives (pasti, stići, uvenuti, etc.) which are always perfective. An interesting question is whether the perfectivity of Bosnian unaccusatives is language specific or a universal ingredient of unaccusative verbs crosslinguistically. Through a series of contexts, English verbs will be shown to be sensitive to perfective/imperfective distinction, although they are not able to show this distinction morphologically on the verbal stem. This will enable us to test unaccusatives against perfectivity in this language too, and eventually show that they possess the same type of perfective meaning as Bosnian unaccusatives.

Key words: *unaccusative, innergative, aspect, perfective, raising verbs, argument structure.*

1. Neakuzativna hipoteza

Neakuzativna hipoteza (Perlmutter 1978, Burzio 1986) podrazumijeva da postoje dvije vrste neprelaznih glagola: neakuzativni i neergativni. Iako su površinski slični po tome što imaju samo subjekat i nikada objekat, dubinska sintaksička struktura ovih glagola je različita: neakuzativni glagol ima objekat, a neergativni ima subjekat.² Drugim riječima, neakuzativni glagoli pokazuju neke osobine prelaznih glagola. Preciznije se ova situacija opisuje različitom strukturom argumenata: za obje vrste glagola se može reći da imaju jedan argument, samo što neergativni imaju tzv. eksterni argument, a neakuzativni imaju interni argument. Još

² Pojam dubinske strukture ne mora se ovdje shvatiti u tehničkom smislu predminimalističkog teorijskog modela 'Government and Binding' (*D-structure*), nego više kao neformalni pojam koji se odnosi na početnu fazu u derivaciji rečenice, na strukturu argumenata glagola, prije bilo kakvih sintaksičkih operacija kao što su pomjeranje elemenata (*movement*).

je Burzio (1986) primijetio korelaciju između mogućnosti da glagol ima eksterni argument i njegove sposobnosti da zadaje padež svom objektu (internom argumentu). Neakuzativni glagoli, baš kao i pasivni glagoli, ne zadaju akuzativ svom argumentu (internom) i nisu sposobni da imaju eksterni argument tj. da mu dodijele semantičku (tematsku) ulogu (*Burzio's Generalization*). Neakuzativni glagoli se analiziraju kao "glagoli pomjerenog subjekta" (*raising verbs, verbes à montée*): njihov jedini argument, koji u strukturu ulazi kao interni (objekat), pomjera se u poziciju subjekta tokom derivacije rečenice. Zbog ovoga subjekat neakuzativnih glagola ima ponašanje tj. neke odlike glagolske dopune odnosno objekta. Ovo ilustrujemo primjerima Talijanske klitike 'ne' (genitivna zamjenica, slična Francuskoj zamjenici 'en')

1.	a. Giacomo ha insultato due studenti Giacomo je uvrijedio dva studenta	c. Molti studenti arrivano Mnogo studenata stiže
	b. Giacomo ne ha insultato due Giacomo ih je uvrijedio dvoje	d. Ne arrivano molti ih stiže mnogo 'Stiže ih mnogo'

Upotreba klitike *ne* u Talijanskom moguća je samo sa glagolskim dopunama. Pošto glagol *arrivare* (stići) ima samo subjekat, a ipak dopušta da se taj subjekat zamijeni klitikom *ne* (pr. 1d), on time pokazuje da njegov subjekat ima osobine objekta prelaznih glagola (pr. 1b).

Sličnost neakuzativnog subjekta i objekta prelaznog glagola vidi se i na primjerima (2a-e) iz Engleskog jezika. U rezultativnoj konstrukciji (*resultative construction*) pojavljuje se pridjev koji izražava rezultat radnje. Pogledajmo na koji rečenični element se odnose rezultativni pridjevi u sljedećim rečenicama:

2. a. This hairdryer blew **my hairdry** in seconds.
ovaj fen je raspuhao moju kosu suhu za nekoliko sekundi
'Ovaj fen je osušio moju kosu za par sekundi.'
- b. **The bottle** broke **open**.
Boca je pukla otvorena 'Boca se raspukla.'
- c. **My hair** was blown **dry** in seconds.
Kosa mi je osušena za par sekundi.

d. ***John** shouted the news **hoarse**

J. je uzvikivao vijest do promuklosti

e. ***They** danced **tired**.

Oni su plesali do iznemoglosti

Primjeri (2) pokazuju sličnost subjekta neakuzativnog glagola (2b) sa objektom prelaznog glagola (2a). Ograničenje rezultativne konstrukcije u Engleskom jeziku sastoji se u tome da se pridjev koji izražava rezultat radnje može odnositi samo na objekat, nikad na subjekat.³ Pošto se u primjeru (2b) pridjev odnosi na subjekat, postavlja se pitanje da li je ovo Ograničenje ispravno. Ako prihvatimo hipotezu neakuzativnih glagola po kojoj je njihov jedini argument dubinski objekat, to nam omogućava da ne odbacujemo Ograničenje kao pogrešno. Primjer (2c) pokazuje sličnost neakuzativnog subjekta sa pasivnim subjektom: oba potiču od dubinskog objekta, te stoga mogu da se upotrijebe u rezultativnoj konstrukciji. Subjekt prelaznog ili neergativnog glagola ne mogu nikada da se upotrijebe u rezultativnoj konstrukciji, (2d,e).

Subjekt neakuzativnih glagola razlikuje se od subjekta neergativnih glagola u nekoliko konstrukcija (v. među ostalim Zribi-Hertz 1987, Labelle 1992 za Francuski, Levin & Rappaport 1995, Schardl 2010 za Engleski, Aljović 2000 za Bosanski):

1. Samo argument neergativnog glagola može imati značenje Agensa (vršioca radnje) ('Ivo je telefonirao/trčao' naspram 'Ivo je pao/nestao')
2. Samo neergativni glagoli dozvoljavaju derivaciju imenica koje označavaju vršioca radnje (Agensa): trkač, hodač, spavač, telefonista nsp. *stizač, *iščezivač, *padač ;
3. Neergativni glagoli, za razliku od neakuzativnih, prihvataju pasivni morfem (Na ovom krevetu je spavano/Po ovoj travi je nedavno hodano. nsp. *U ovoj ulici je sinoć iščeznuto/*Na ovu stanicu je stignuto/*Na ovu livadu je padnuto)

³ Istina, u strukturi 'She laughed herself silly' (Felser & Wanner 2001, pr. 50) pridjev se posredno, tj. preko refleksivne zamjenice, odnosi na subjekat. Ključno u ovakvim strukturama je to što se pridjev sintaksički odnosi na objekat glagola, refleksivnu zamjenicu, a tek "semantički" i posredno na subjekat. Stoga ovakve primjere ne možemo smatrati kontraargumentima pomenutom Ograničenju rezultativne konstrukcije Engleskog jezika.

Pitanje da li je neakuzativnost sintaksički ili semantički predodređena postavljeno je u prvim radovima o neakuzativnim glagolima u različitim jezicima. Sintaksički orjentisane analize (npr. Rosen 1984) zalažu se protiv pogleda da je semantika u osnovi neakuzativnosti. Ovaj pogled potkrepljuju činjenicom da se neki glagoli (npr. *umrijeti/die* (E)) ponašaju kao neakuzativni u nekim, a kao neergativni u drugim jezicima. To bi trebalo značiti da značenje ne može biti glavni «uzrok» tj. osnov neakuzativnosti, odnosno neergativnosti. S druge strane postoje istraživanja koja zastupaju stanovište da je značenje glagola u osnovi neakuzativnosti. Levin i Rappaport (1995) (L&R), prihvataju ideju koju je prvi predložio Perlmutter (1978) i koja podrazumijeva da značenje glagola predodređuje način na koji se realizuju u sintaksičkoj strukturi njegovi argumenti (subjekat, objekat). Ovakav stav predviđa da će se predikati (glagoli) sa istim značenjem ponašati na isti način u svim jezicima u odnosu na svoju početnu neakuzativnost tj. neergativnost.⁴

L&R razrađuju ovu ideju i predlažu da je neakuzativnost sintaksički predstavljena a semantički (pred)određena.⁵ Ustvari, po ovim autorima, problem ‘semantičkog’ pristupa fenomenu neakuzativnosti, može se (trivijalno) prevazići priznavanjem da samo određeni aspekti glagolskog značenja određuju njegovo sintaksičko ponašanje. To znači da bi razlika u neakuzativnosti npr. glagola ‘umrijeti’ (*die, mourir*, itd.) u različitim jezicima bila posljedica toga što u različitim jezicima ovaj glagol ne sadrži semantički “sastojak” koji je odgovoran za neakuzativnost (jednostavnije rečeno, značenje ovog glagola ne mora biti sasvim isto u dva različita jezika). Ispitujući nekoliko vrsta tzv. varijabilnih glagola⁶ (*variable behavior verbs*), kao što su kauzalni glagoli koji podrazumijevaju promjenu stanja (pr. *break* slomiti (se) pr. (3a,b), *roll* otkotrljati (se)), ovi autori pokazuju da se variranje njihoveneakuzativnosti može povezati sa jednim elementom njihovog značenja - to je tzv. eksterna kauzalnost (vidjeti niže fn. 7).

⁴ Ista ideja izražava se i hipotezom o Uniformnoj realizaciji tematskih uloga (Baker’s 1988: *Uniformity of Theta Assignment Hypothesis*).

⁵ Vidjeti također Belletti (1992), Stowell (1992).

⁶ Među ostalim vidjeti Hoekstra (1984), (1999), Zaenen (1993), Voorst (1988) o istom fenomenu u Holandskom, Labelle (1992), Zribi-Hertz (1987) za primjere u Francuskom, Arad (1998) za primjere u Hebrejskom jeziku.

(3) b.	Mary broke the glass.	prelazni
	M. je slomila čašu	
c.	The glass broke .	neakuzativni
	Čaša se slomila	

U ovom radu fokusiraćemo se navariranje neakuzativnih glagola uslovljeno glagolskim aspektom. Ovo variranje otkriva još jedan zajednički element u značenju neakuzativnih glagola - na primjeru Bosanskog jezika vidjećemo da se radi o perfektivnom aspektu. Kroz poređenje i testiranje Engleskih neakuzativnih glagola, otkrićemo da je i njihova neakuzativnost vezana za perfektivni aspekt.

U odjeljku (§2) prikazujemo variranje neakuzativnih glagola u Bosanskom i ovisnost tog variranja o aspektu. Zatim predstavljamo neakuzativne glagole u Engleskom jeziku (§3). U odjeljku (§4) koristimo testove da pokažemo kako određene strukture Engleskog jezika reaguju na "nevidljivi" perfektivni aspekt paralelan perfektivnom aspektu u Bosanskom jeziku. Iste strukture tj. testovi će nam koristiti u odjeljku (§5) da pokažemo da su neakuzativni glagoli u ovom jeziku osjetljivi na perfektivni aspekt i na taj način slični neakuzativnim glagolima Bosanskog jezika. U odjeljku (§6) dajemo zaključak.

2. Neakuzativni glagoli u Bosanskom jeziku

Dvije dimenzije aspektualnog značenja se smatraju odgovornim za neakuzativnost: 1. teličnost (od gr. τέλος *telos* 'kraj/cilj'; ili svršeni/završeni aspekt, ili neka vrsta perfektivnog aspekta; v. Hoekstra 1984, Zaenen 1993, Voorst 1998, Zribi-Hertz 1987), i 2. eksterna kauzalnost (Labelle 1992, L&R, prema kojima su neakuzativni glagoli eksterno kauzalni⁷ a neergativni su interno kauzalni).

Arad (1998) pokušava da objedini uvide o teličnosti i nepostojanju Agensa te predlaže da sintaksička mjesta argumenata imaju nepromjenljiva značenja (semantička/aspekatska) koja su argumentima dostupna samo u tim pozicijama. Određena aspekatska

⁷ A čiji je Kauzalni argument (*Cause*) "izbrisan" (*suppressed*), vidjeti L&R (1995) i Reinhart (1997) za sličnu ideju koja koristi pojam (ne)postojanja vršioca radnje ((*non-agentivity*)).

značenja povezana su sa određenim sintaksičkim pozicijama; npr. aspekatsko značenje “Mjerača” (*Measurer*) događaja vezano je za poziciju objekta (tj. internog argumenta), aspekatsko značenje Inicijatora događaja (*Originator*) povezano je za poziciju subjekta tj. eksternog argumenta.⁸

Argument neakuzativnog glagola nikada se ne povezuje sa značenjem koje je dostupno u poziciji subjekta (Inicijator događaja) što je prirodna posljedica ako se argument neakuzativnog glagola nikada i ne generira (ne nalazi) u ovoj poziciji. Na taj način možemo razumjeti zašto neakuzativni glagoli nikada nemaju Agensa (vršioca radnje) i zašto se vrlo često opisuju kao telični glagoli (*telic verbs*): njihov argument nastaje u poziciji u kojoj se može steći samo jedno značenje a to je Mjerač radnje (*Measurer*), a ovo značenje se povezuje sa teličnim aspektom.

Pogledajmo sada Bosanske glagole u primjerima (3a-d) koji pokazuju variranje neakuzativnih glagola.(radi poređenja dajemo odgovarajuće engleske glagole i imenice; IMP:imperfektivni glagol; PERF: perfektivni glagol):

<u>glagoli</u>		<u>glagolske imenice(<i>complex event</i>)</u>	
B	E	B	E
(3) a. padati	<i>fall</i> IMP	padanje	<i>falling</i>
b. pasti	<i>fall</i> PERF	*padnjenje	(a) <i>fall</i>
c. stići	<i>arrive</i> PERF	*stignjenje	<i>arrival</i>
d. stizati	<i>arrive</i> IMP	stizanje	<i>arriving</i>

Pod pretpostavkom da su glagoli *stići* i *pasti* neakuzativni, postavlja se pitanje da li su oba aspekatska para neakuzativni. Imenice u primjerima (3b,c) ukazuju na to da nisu. Grimshaw (1990) primjećuje da neakuzativni i pasivni glagoli ne mogu proizvesti jedan određeni tip glagolskih imenica koje ona naziva *complex event nominals* – imenice sa značenjem kompleksnog događaja. Grimshaw argumentovano povezuje ovu njihovu morfološku osobinu sa činjenicom da ovi glagoli ne posjeduju eksterni argument.

⁸ Sličnu analizu predlažu i Grimshaw (1990), Voorst (1988), Hale & Keyser (1993), L&R (1995).

Međutim, mijenjajući aspekt neakuzativnih glagola u Bosanskom vidimo u (3a) i (3d) da imperfektivni glagoli dozvoljavaju nominalizaciju.⁹ Ovo bi moglo značiti dvije stvari: (i) da ovi glagoli nisu neakuzativni, (ii) da generalizacija koju predlaže Grimshaw nije adekvatna. U nastavku ćemo pokazati argumente koje Aljović (2000) daje u potvrdu generalizacije od Grimshaw i koji potkrepljuju prvu od ove dvije mogućnosti, tj. da imperfektivne varijante neakuzativnih glagola nemaju odlike neakuzativnosti. Drugim riječima, variranje neakuzativnih glagola u Bosanskom jeziku uzrokovano je aspektom. Još značajniji uvid o neakuzativnosti, a koji pružaju Bosanski glagoli, jeste da je neakuzativnost vezana za perfektivni aspekt.

2.1 Testiranje neakuzativnosti u Bosanskom jeziku

U ovom odjeljku predstavimo tri testakojia izdvajaju neakuzativne od neergativnih glagola: prva dva na direktan način identifikuju neakuzativne glagole (participski pridjevi i tzv. *Left Branch Extraction*), a treći identifikuje neergativne glagole (bezlični pasiv). Prvi test izdvaja neakuzativne glagole morfološki, druga dva sintaksički. Variranje uslovljeno glagolskim aspektom vidljivo je kroz sve testove.

2.1.1 Pridjevski participi

Bosanski jezik ima dva morfološki različita participa, tzv. glagolski pridjev radni i glagolski pridjev trpni. Prvi je aktivni, drugi pasivni, oba su "prošli". Oba se grade sufiksacijom: prvi sufiksom **-l**, a drugi sufiksima (alomorfima) **-n** tj. **-t**. Ovako dobiveni glagolski oblici služe za tvorbu složenih (prošlih i kondicionalnih) glagolskih vremena (u aktivu, tj. pasivu kao u sljedećim kombinacijama: (*bili*) *su/bi izgradili*; *bi bili/su (bili) izgrađeni*), ali se također mogu upotrebljavati i kao predimenička modifikacija (*izgrađeni most*).

⁹ Ova nominalizacija vrši se uz pomoć sufiksa *-nje* na određenu glagolsku osnovu. U slučaju glagola u pr. (3b,c) osnove su: *padn-*, *stign-* respectively, (vidjeti Zlatić 1997).

Ovakvi pridjevski participi odnose se uvijek na objekat odgovarajućeg glagola, nikada na subjekat.¹⁰ Dakle, mogu se tvoriti od prelaznih glagola. Poznato je, međutim, da određen broj participskih pridjeva odgovara neprelaznim glagolima. Hoekstra (1984) među prvima koristi particip neprelaznih glagola u Holandskom jeziku kao test neakuzativnosti (v. također Levin & Rappaport 1986, Voorst 1988, Zaenen 1993) – od neprelaznih glagola samo neakuzativni, dakle oni čiji subjekat ima svojstva objekta (tj. internog argumenta), dopuštaju upotrebu svojih participa prošlih u funkciji imeničkih modifikatora. Kontrast u primjerima (4a,b) to pokazuje:

4.	a*De gewerkte man (član) rađen čovjek (smisao: čovjek koji je radio; neergativni gl.)
	b. Het gevallen blad. (član) opali list (smisao: list koji je opao; neakuzativni gl.)

Ako pogledamo ponašanje glagolskih pridjeva u Bosanskom jeziku, otkrivamo sličan kontrast: samo izvjesna grupa neprelaznih glagola dopušta upotrebu ovih pridjevskih participa kao predimeničkih modifikatora, čime se ovi glagoli približavaju prelaznim glagolima - uporedi (5a,b,c):

(5)	a. izgrađena	kuća	prelazni gl.
	b. pali	anđeli	neakuzativni gl.
	c. *trčani/*trčali	takmičari	neergativni gl.

Pošto je postojanje internog argumentauslov da bi se particip prošli nekog glagola mogao upotrijebiti pridjevski, zaključujemo da glagol u pr. (5b) ima interni argument, tj. dubinski objekat. Drugim riječima radi se o neakuzativu koji ispunjava uslov za pridjevsku upotrebu participa prošlog, a za razliku od neergativnog glagola u pr. (5c).

Pored ovog kontrasta, Bosanski participi nam pokazuju još jednu osobinu neakuzativnih glagola koja je uočena i u drugim

¹⁰ Hoekstra (1984: 18) “*participles have to be used as predicates over nouns which correspond to their initial Direct object*”, 1. Voorst (1988: 84): [*it is*] “*the object of termination in terms of Event structure that has to be modified by these participles*”.

jezicima (v. između ostalih Grimshaw 1990) – nekompatibilnost sa pasivnom morfologijom. U pr. 4b vidimo da particip prošli ima oblik radnog pridjeva, a ne trpnog, dok kod prelaznog glagola imamo trpni pridjev, tj. pasivnu morfologiju (evo još jednog primjera: *napisani*/**napisali* članci (prelazni gl.); **opadnuto*/*opalo* lišće (neakuzativni gl.)). Značajno je istaći da neergativni glagoli dopuštaju pasivnu morfologiju (tzv. bezlični pasiv) čime se dodatno odvajaju od neakuzativnih (v. niže odjeljak 2.1.3), npr. *Po ovom tepihu je hodano u cipelama* vs. **Ovom stazom je stignuto sinoć*.

Rezimiramo: pasivna morfologija je nekompatibilna sa jednom grupom neprelaznih glagola; ista grupa glagola dopušta upotrebu participa prošlog u funkciji predimeničke modifikacije – obje karakteristike su svojstvene neakuzativnim glagolima. Takvi glagoli su *doći*, *dospjeti*, *izblijediti*, *istruhnuti*, *nastradati*, *ogoljeti*, *odlutati*, *opasti*, *pasti*, *propasti*, *pristići*, *poletjeti*, *poludjeti*, *poginuti*, *pokleknuti*, *posrnuti*, *procvjetati*, *prolistati*, *sletjeti*, *stradati*, *usnuti*, *usahnuti*, *uvenuti*, *zalutati*, itd.

Sada uporedimo ponašanje neakuzativa ilustrovano u pr. (5b) sa primjerima (6) gdje imamo imperfektivne glagole. Primjećujemo da ovi imperfektivni “neakuzativi” više ne dozvoljavaju pridjevsku upotrebu svojih participa prošlih i time liče više na neergativne glagole u pr. (5c) i (7).

(6) a.	* <i>pristizani</i>	/* <i>pristizali</i>	gosti	(up. pristigli gosti)
b.	* <i>opadani</i>	/* <i>opadali</i>	listovi	(up. opali listovi)
c.	* <i>posrtani</i>	/* <i>posrtali</i>	sveštenici	(up. posrnuli sveštenici)
(7) a.	* <i>skočeni</i>	/* <i>skočili</i>	dječaci	
b.	* <i>telefonirani</i>	/* <i>telefonirali</i>	gosti	

Na osnovu ponašanja glagola u pr. (6) zaključujemo da imperfektivizacija uzrokuje varijaciju neakuzativnog glagola u Bosanskom jeziku – imperfektivni aspekt poništava neakuzativnost.

2.1.2 Left Branch Extraction - izdvajanje upitnih elemenata iz imeničke sintagme

Pomjeranje upitnih riječi u Bosanskom može da stvori strukturu u kojoj se upitni element izdvaja iz imeničke sintagme i sam pomjera na početak pitanja (konstrukcija poznata pod imenom *Left branch extraction under wh-movement*, skraćeno LBE¹¹). Ovakvo izdvajanje upitnog elementa moguće je iz subjekatske, objekatske pa čak i adverbijalne imenske sintagme, ali je ograničenije ako je sintagma smještena u dubljim strukturama rečenice. Iako postoji variranje u prihvatljivosti ovakvih konstrukcija, određen broj govornika pokazuje zanimljive kontraste u upotrebi LBE. U primjerima (8) vidimo tzv. subjekatsko-objekatsku asimetriju (*subject-object asymmetry*) – u zavisnosti od toga da li izdvajanje upitne riječi počinje iz objekta ili subjekta u post-predikatskom položaju, struktura je više ili manje prihvatljiva tj. gramatična.

- (8) a. Koju Ivo čita [t knjigu]? (up. Koju knjigu Ivo čita?)
 b. *Koji ovu knjigu čita [t profesor]? (up. Koji profesor ovu knjigu čita?)
 c. ??Koji tek sada spava [t student]? (up. Koji student tek sada spava?)

Značajno je zapaziti da je primjer (8b) potpuno negramatičan, te da je (8c) nešto bolji ali ipak tek granično prihvatljiv.¹² Ovi primjeri nam pokazuju da je konstrukcija LBE osjetljiva na subjekatsku tj. objekatsku funkciju imeničke sintagme iz kojeg se upitni element izdvaja, i to kada subjekat tj. objekat stoji iza glagola (mada ovo ne mora biti jedini faktor). Ovo asimetrično ponašanje omogućava testiranje subjekta neakuzativnih glagola. Naime, ako ovi glagoli

¹¹ Literatura o konstrukciji LBE je mnogobrojna, ovdje dajemo samo neke reference: Bošković (2005a), (2005b); Corver (1992).

¹² Naša pretpostavka je da ovaj kontrast može biti uzrokovan elementom koji se nalazi između sintagme iz koje se upitna riječ izdvaja: u (8b) to je objekatska imenička sintagma, dakle argument predikata; u (8c) to je adverb–element rečenice koji nije argument predikata. Poznato je da argumenti stvaraju veći otpor od adverbijala sličnim pomjeranjima elemenata u rečenici. Treba spomenuti da je za neke govornike (8a) u manjoj mjeri neprihvatljiv. Međutim, i ovi govornici osjećaju značajan kontrast u prihvatljivosti primjera (8a) i (8b,c), i taj kontrast je značajan za našu analizu. Stoga nije potrebno naglašavati posebno i djelomičnu neprihvatljivost primjera (8a).

imaju dubinski objekat, LBE bi trebala dati bolje rezultate sa neakuzativnim nego sa neergativnim glagolima.

Ovo predviđanje potvrđuje se sljedećim primjerima:¹³

- (9) a. Koji je tek sada stigao [t student]?
 b. ??Koji je tek sada telefonirao [t student]?
 c. Koji je [t student] tek sada telefonirao?

U (9a) LBE daje gramatičan rezultat; subjekat ovog glagola pokazuje osobine (dubinskog) objekta, *stići* je neakuzativni glagol. U (9b), LBE ne daje sasvim gramatičnu strukturu, kao što se može očekivati s obzirom da je glagol ovdje neergativni – njegov subjekat je dubinski subjekat koji stvara otpor za LBE. Najbolja opcija za ovaj glagol je ilustrovana primjerom (9c).¹⁴

Sagledavajući gornje primjere, možemo reći da je konstrukcija LBE tj. izdvajanje upitne riječi iz imeničke sintagme u postpredikatskom položaju, značajno prihvatljivija ako su te imeničke sintagme interni argumenti glagola (tj. objekti prelaznih i subjekti neakuzativnih i pasivnih glagola).

Značajan uvid u ponašanje neakuzativa u Bosanskom jeziku omogućava promjena aspekta. U donjim primjerima pojavljuju se imperfektivni parnjaci neakuzativnih glagola *stići* i *doći*. LBE postaje negramatična kao i sa neergativnim glagolom u primjeru (9c):

- (10) a. ??Koji je užasno dugo stizao [t mejl]? (up. Koji je tek sada stigao mejl?)
 b. ??Koji je vrlo često dolazio [t student]? (up. Koji je tek sada stigao student?)

Gornji primjeri potvrđuju prijašnje zapažanje da imperfektivizirani neakuzativni glagoli gube neakuzativno ponašanje: glagoli u pr. (10a,b) ponašaju se kao glagoli u pr. (9b) i (8c).

¹³ Oznaka 't' u primjerima predstavlja poziciju iz koje se izdvaja upitna riječ i za sobom ostavlja nevidljivu kategoriju: trag (*trace*).

¹⁴ LBE struktura gramatična je i iz post-predikatskog subjekta pasivnih glagola:

(i) Čija je prva sagrađena [tkuća]?

2.1.3 Bezlični pasiv

Bezlični pasiv dozvoljavaju samo neergativni glagoli, nikada neakuzativni.¹⁵ Primjeri (11) ilustruju bezlični pasiv u Bosanskom jeziku.¹⁶ Primjećujemo također da glagol ima pasivnu morfologiju (sufiks -n).

(11)	a.	Na ovom krevetu	je	nedavno	spavano.
	b.	Po ovoj travi	je	nedavno	trčano.

U prethodna dva odjeljka vidjeli smo da prilikom imperfektivizacije neakuzativni glagoli pokazuju gubljenje neakuzativnih svojstava.¹⁷ Isti efekat imperfektivnog aspekta ilustruju i primjeri (12). Iako ne sve, moguće je bar neke imperfektivizirane neakuzative upotrijebiti u bezličnom pasivu. Značajno je i to da se oblici *dolaženo*, *stizano*, *padano*, *slijetano* morfološki jasno razlikuju od neprihvatljivih oblika **padnuto*, **stignuto*, **sliječeno* (od *sletiti*), **dođeno*, **izađeno*.

(12)	a.	?Ovim vozom	je	često	dolaženo
	b.	Ovim padobranom	je	često	padano
	c.	Na ovu pistu	je	često	slijetano.

S obzirom da neakuzativni glagoli ne mogu imati bezlični pasiv (ili bilo kakav drugi pasiv, pa čak ni pridjevski), glagoli u primjerima (12) ne mogu biti neakuzativni.

¹⁵ Neki neergativni glagoli ne koriste se u bezličnom pasivu. Međutim, to ne znači da nisu neergativni (v. L&R 1995). Zaenen (1993) ukazuje na semantičku distinkciju “kontrolisanog/nekontrolisanog predikata” ((un)controllable predicate), faktor koji omogućava tj. onemogućava upotrebu u bezličnom pasivu.

¹⁶ Bezlični pasiv u Bosanskom jeziku nema tako proširenu upotrebu kao u nekim drugim jezicima (npr. Njemački i Holandski). Međutim, ovo važi i za druge vrste pasiva u Bosanskom jeziku. Faktor koji utiče na upotrebu pasiva ne treba se dakle vezivati za neergativnost glagola.

¹⁷ Svaki imperfektivizirani neakuzativ nije uvijek prihvatljiv u bezličnom pasivu. To može biti posljedica drugih faktora, a ne znak da se i dalje radi o neakuzativnom glagolu. Moguće je da je bezlični pasiv onemogućen značenjem glagola koje ne podrazumijeva vršioca radnje (Agensa), čime se pasiv automatski isključuje. Vidi fn. 14.

2.1.4 Rezime

U svim prethodnim kontekstima koji pokazuju neakuzativne glagole naspram neergativnih, primjećujemo variranje neakuzativnih glagola u zavisnosti od aspekta: samo perfektivni glagoli imaju neakuzativno ponašanje (kao što su *stići*, *doći*, *pasti*). Ovo ukazuje da je perfektivnost značajan element značenja neakuzativnih glagola, barem u Bosanskom jeziku.

3. Neakuzativni glagoli u Engleskom jeziku

Engleski neakuzativni glagoli prepoznaju se u rezultativnoj konstrukciji (*resultative construction*), kauzalnoj alternaciji (*causative alternation*), lokativnoj inverziji (*locative inversion*), i po nemogućnosti da imaju tzv.srodni objekat (*cognate object*). Sve ove konstrukcije izdvajaju glagole kao što su *arrive*, *come*, *fall*, *roll*, *break*... (*stići*, *doći*, *pasti*, *otkotrlijati se*, *slomiti se*, itd.) kao neakuzativne (v. L&R).

Rezultativna konstrukcija (ilustrovana u primjerima 2 u gornjem tekstu) karakteristična je za glagole koji imaju interni argument – to su prelazni i neakuzativni glagoli. Pridjev koji izražava rezultat glagolske radnje može se odnositi samo na interni argument, objekat prelaznog glagola ili subjekat neakuzativnog glagola. Relevantni primjeri su ponovljeni u (13):

13.	a. The bottle broke open.
boca je pukla otvorena
'Boca se rasprsla.'	neakuzativni
	e. * They danced tired.
oni su plesali umoreni
'Oni su plesali do iznemoglosti'	neergativni

U primjeru (14b) glagol *broke* je prelazan, a u (14c) neakuzativan, unutar tzv. kauzalne alternacije (*causative alternation*): subjekat nekauzalnog glagola ima isto značenje (Paciens) kao i objekat prelaznog glagola.

(15) a. *The mirror broke **a jagged break**. neakuzativni
Ogledalo se razbilo (u) oštre krhotine
b. She smiled **her happy smile**. neergativni
Ona se osmjehnula sretnim smješk

(16) a.	Here comes the bus.	neakuzativni
	tu dolazi autobus	
	Evo dolazi autobus.	
b.	At the station arrived a train.	neakuzativni
	U stanicu je stigao voz.	
c.	In ran several small children.	neakuzativni
	Unutra je utrčalo nekoliko male djece.	
d.	On the airstrip landed the French airbus A380	neakuzativni
	Na pistu je sletio francuski Airbus A380	
e.	*On the chair laughed a small child	neergativni
	Na stolici se smijalo jedno malo dijete.	

4. Perfektivni i imperfektivni aspekt Engleskih glagola

I ranije je primjećeno da je neakuzativnost povezana saaspektom - u određenim aspekatskim kontekstima neakuzativni glagoli gube svoju neakuzativnost i pokazuju čak odlike neergativnih glagola. Zaenen (1993) ističe da neakuzativni glagoli u Holandskom jeziku dobijaju odlike neergativnih (dopuštaju bezlični pasiv) u kontekstu iterativnog aspekatskog značenja. Zribi-Hertz (1987) i Aljović (2000) primjećuju da neakuzativni glagoli pokazuju značenje perfektivnog aspekta u Francuskom odnosno Bosanskom jeziku; a u Bosanskom se taj aspekt manifestuje i morfološki (v. gore 2.1). U ovom odjeljku nam je cilj ukazati naaspekatsko značenje Engleskih neakuzativnih glagola i to u određenom broju konteksta u kojima se specifična aspekatska značenja prepoznaju iako se ne manifestuju morfološki. Ti konteksti su sljedeći: dopunska infinitivna klauza glagola *seem (to...)* (činiti se) i glagola *have yet (to...)* (tek trebati), aspekatska ograničenja u dopuni glagola *wish* (željeti), ograničenja u značenju modala.

Analizirajući aspekatska značenja Engleskih glagola, Riđanović (1976) pokazuje kako se Engleski glagoli, u svom osnovnom obliku, mogu analizirati kao “perfektivni” tj. “imperfektivni”.¹⁸ U stvari, autor otkriva nekoliko konteksta u Engleskom jeziku koji su “osjetljivi” na aspekt onakav kakvim ga poimamo u Slavenskim jezicima. Mada Engleski jezik ne reflektuje aspekt u morfološkom obliku samog glagola, on posjeduje gramatička sredstva (npr. *progressive aspect*) koja mogu nedvosmisleno signalizirati određeno aspekatsko značenje. Ono što je nama najzanimljivije jeste činjenica da glagol u svom osnovnom obliku, pa dakle i po svom osnovnom značenju, podrazumijeva određeno aspekatsko značenje, koje se prepoznaje u određenim konstrukcijama. Na taj način bićemo u mogućnosti da testiramo neakuzativne glagole i utvrdimo koja aspekatska značenja ih karakterišu u njihovom osnovnom obliku.

¹⁸ Originalni termini koje Riđanović (1976) koristi za aspekatska značenja u Engleskom jeziku su *punctual* (trenutni) i *durative* (trajni). On, međutim, argumentovano predlaže i nove termine koji bi objedinili na adekvatniji način značenja slavenskih imperfektivnih glagola (trajno i učestalo), te perfektivnih glagola (nedjeljivost radnje): *totivni* za perfektivne i *netotivni* za imperfektivne glagole. Mi ćemo se ovdje držati termina ‘perfektivni’ i ‘imperfektivni’.

4.1.1 Seem to

Kao dopuna glagola *seem* ('činiti se') moguće je imati glagol u osnovnom obliku samo ako taj glagol može označavati ne-perfektivno značenje. Ako glagol ima perfektivno značenje, onda u osnovnom obliku ne može biti upotrebljen kao dopuna glagola *seem*. (O strukturi gl. sintagme sa perfektivnim značenjem u Engleskom jeziku vidi opširnije Riđanović 1976.) To se vidi u sljedećim kontrastima (ibid. str. 54):

- 17. a. He seems to drink whiskey.
b. *He seems to drink a whisky-sour.
- 18. a. He seems to give orders.
b. *He seems to give an order.
- 19. a. *He seems to reach for something.
b. He seems to be reaching for something.

Interesantno je da prevođenjem gornjih primjera na Bosanski dobijamo iste kontraste kada mijenjamo aspekt glagola:

17'. a. Izgleda da pije viski.	b. *Izgleda da popije viski.
18'. a. Izgleda da daje naredbe.	b. *Izgleda da dadne naredbu.
19'. a. Izgleda da hvata nešto.	b. *Izgleda da dohvati nešto.

Značenje koje dopušta glagol *seem* svojoj glagolskoj dopuni odgovara značenju imperfektivnog aspekta (trajno značenje *ilidurative*). Ako glagol u svom osnovnom obliku ima perfektivno značenje (pr. 19a) onda ne može stajati kao dopuna glagolu *seem*. Moguće je, dakako, gramatičkim sredstvima proizvesti kompatibilno značenje (*durative*) kao što se vidi u pr. 19b (sa progresivnim aspektom). S druge strane, poznato je da ne postoji gramatičko sredstvo kojim bi se mogao promijeniti osnovni oblik Engleskog glagola tako da primjeri (17b) i (18b) postanu gramatični. To je moguće uraditi samo dodavanjem adverbijala koji podrazumijevaju drugačiji aspekt (učestali) čitave glagolske sintagme (up. 17b *saHe seems to drink a whiskey-sour every time he sees her*, prevod: Izgleda da on popije viski svaki put kada je ugleda).

4.1.2 Have yet

Kao dopuna glagolu *have* i uz prisustvo adverb *yet*, infinitivna klauza ima drugačije značenje nego iza glagola *seem* – perfektivno. To vidimo u primjerima (20-22), (ibid. str. 59), i u prevodima ovih primjera u (20'-22').¹⁹

- 20. a. *He has yet to drink whisky.
- b. He has yet to drink a whisky-sour.
- 21. a. *He has yet to give orders.
- b. He has yet to give an order.
- 22. a. *He has yet to be reaching for something.
- b. He has yet to reach for something.

- 20'. a. ?On tek treba da pije viski.
- b. On tek treba da popije viski.
- 21'. a. ?On tek treba da daje naređenja.
- b. On tek treba da dadne naređenje.
- 22'. a. ?On tek treba da dohvata nešto.
- b. On tek treba da dohvati nešto.

Glagol *have yet* nam dakle omogućava testiranje perfektivnosti tj. "nedjeljivog" značenja njegove glagolske dopune.

4.1.3 Wish

Finitna konjunktivna klauza iza glagola *wish* ima specifično aspekatsko značenje u zavisnosti od oblika glagola u njoj. Obični oblik u prošlom vremenu (*past subjunctive*) označava istovremenost radnje sa glavnim glagolom (*wish*), što odgovara imperfektivnom aspektu (u prevodima). Samo oni glagoli koji u svom osnovnom obliku mogu imati imperfektivno aspekatsko značenje moći će se dakle upotrijebiti iza glagola *wish* u prošlom konjunktivu. Oni glagoli čiji osnovni oblik ima samo perfektivno značenje, ne mogu se upotrijebiti iza

¹⁹ Rečenice (a) primjera (20'-22') nisu sasvim nemoguće, vjerovatno zato što imperfektivni oblik glagola može pod određenim okolnostima imati i perfektivno značenje u našem jeziku (npr. *Čitala sam Travničku hroniku tri puta* /*Pročitala sam Travničku hroniku tri puta*). Zato su ovdje primjeri (a) označeni sa ? čime ističemo da ipak postoji kontrast u prihvatljivosti između primjera (a) i (b).

glagola *wish* u obliku prošlog konjuktiva (jer perfektivni aspekt ne može označavati istovremenost), nego ih je potrebno upotrijebiti sa pomoćnim glagolom *would* (u kom slučaju se odnose na budućnost). Evo i primjera koji ilustruju ova ograničenja.

23. a. I wish you laughed more.
(Voljela bih da se više smiješ)
b. I wish you slept less.
(Voljela bih da manje spavaš)

c. I wish you paid attention to me (more often).
(Voljela bih da (češće) obraćaš pažnju na mene)
24. a. *I wish you met my friend
(Volio bih da upoznate mog prijatelja)
(cf. I wish you would meet my friend)

b. *I wish he kicked the bucket.
(Volio bih da odapne)
(cf. I wish he would kick the bucket)

c. *I wish you gave him an order
(Volio bih da mu daš neko naređenje)
(cf. I wish you would give him an order)

d. *I wish you paid right now.
(Volio bih da platite odmah)²⁰
(cf. I wish you would pay right now)

²⁰ Kao što primjećujemo u ovim prevodima, upotreba perfektiva iza odgovarajućeg glagola u Bosanskom jeziku nije negramatična. Treba međutim imati u vidu da ovaj perfektivni *oblik* ima značenje budućnosti (u odnosu na glavni glagol), za razliku od Engleskih glagola u primjerima (24a-d) koji imaju perfektivno *aspekatsko* značenje u svom osnovnom obliku, a upotrebljeni su u obliku prošlog vremena konjuktiva, što stvara semantički konflikt. Naime, po aspektu bi se trebali odnositi na budućnost, a po obliku konjuktiva prošlog bi trebali označavati istovremenost sa glavnim glagolom. Da bi se izrazila budućnost iza glagola *wish*, u Engleskom jeziku se mora upotrijebiti pomoćni glagol *would*.

S obzirom na značenje konjuktiva prošlog u dopuni glagola *wish*, možemo koristiti ovu konstrukciju da ispitamo aspekatsko značenje neakuzativnih glagola u osnovnom obliku konjuktiva prošlog (vidi §4.2).

4.1.4 Modalni glagoli

Riđanović (1976:70) ukazuje na različita značenja modalnih glagola u Engleskom jeziku u zavisnosti od aspekta leksičkog glagola upotrebljenog u osnovnom obliku iza modala. Iako postoje dodatni faktori koji određuju koje ili koja modalna značenja su moguća u određenim kombinacijama, ovaj autor primjećuje da postoji tendencija da trajni (tj. imperfektivni) leksički glagoli proizvode dva modalna značenja, a trenutni (perfektivni) glagoli proizvode samo jedno modalno značenje (ili jedan tip značenja). Poznato je da postoje dva tipa modalnog značenja: osnovno (*root modality*) i epistemičko (*epistemic modality*). U donjim kombinacijama modalnog i leksičkog glagola postojanje obje vrste značenjazavisi od osnovnog aspekatskog značenja leksičkog glagola (u njegovom osnovnom obliku).

(25) a. She can't read Cyrillic.

Ona ne zna čitati ćirilicu.

osnovna modalnost
(sposobnost)

Ne može biti da ona zna(čitati) ćirilicu

epistemička modalnost
(vjerovatnoća)

b. She must drink coffee.

Mora piti kafu

osnovna modalnost
(obaveza)

Mora da pije kafu (npr. jer su joj zubi tamni)

epistemička modalnost
(vjerovatnoća)

c. They should read a lot.

Oni trebaju puno čitati.

osnovna modalnost
(obaveza/savjet)

Vrlo je vjerovatno da oni puno čitaju.

epistemička modalnost
(vjerovatnoća)

(26) a. She can't jump over the hurdle.

Nije u stanju preskočiti preponu.

osnovna modalnost

Ne smije preskočiti preponu.

(sposobnost, dozvola)

b. She must drink a coffee.

Ona mora popiti kafu.

osnovna modalnost
(obaveza)

c. You should meet my friend.

Ti trebaš upoznati mog prijatelja.

osnovna modalnost
(obaveza/savjet)

Kao i u prethodnom odjeljku, i ovdje smo izolovali kontekst koji nam omogućava prepoznavanje perfektivnog aspekatskog značenja u Engleskom jeziku, a time i testiranje neakuzativnih glagola i njihovog aspekatskog značenja. Ovo testiranje je predstavljeno u sljedećem odjeljku.

5. Aspekt Engleskih neakuzativnih glagola

1. Kao što smo već vidjeli neakuzativni glagoli u Bosanskom jeziku pokazuju svoju (sintaksičku) neakuzativnost samo u perfektivnom aspektu. U prvom testu aspekta neakuzativnih glagola Engleskog jezika, otkrivamo da u svom osnovnom obliku ovi glagoli pokazuju odlike perfektivnog aspekta time što ne mogu biti upotrebljeni kao dopuna glagola *seem* (v. §4.1.1). Ako ih upotrijebimo u oblicima progresivnog aspekta ili uz adverbijal koji označava učestalu radnju, i time ih “imperfektiviziramo”, iste strukture postaju gramatične (primjeri 28).

- (27) a. *The train seems to arrive
b. *The ball seems to roll.
c. *My roses seem to wither.
d. *That plane seems to land.

*Izgleda da voz dođe.
*Izgleda da se lopta otkotrlja.
*Izgleda da moje ruže uvenu.
*Izgleda da taj avion sleti.

- (28) a. The train seems to be arriving.
The train seems to arrive at the same platform every evening.

Izgleda da voz dolazi.
Izgleda da taj voz dođe/dolazi na isti peron svako več.

- b. The ball seems to be rolling.
The ball seems to roll into the same corner every time.

Izgleda da se lopta kotrlja.
Izgleda da se lopta (ot)kotrlja u isti ćošak svaki put.

c. My roses seem to be withering.
My roses seem to wither every time I
put them on that window sill.	Izgleda da moje ruže venu.
Izgleda da moje ruže (u)venu
svaki put kada ih stavim na taj
prozor
d. That plane seems to be landing.
That plane seems to land on the same
airstrip every time.	Izgleda da onaj avion slijeće.
Izgleda da taj avion slijeće/
sleti na istu pistu svaki put.

2. Naš drugi test sastoji se u tome da neakuzativni glagol upotrijebimo kao dopunu glagola *have yet*. Dopuna ovog glagola mora biti perfektivni glagol. Kao što se vidi iz primjera (29), neakuzativni glagoli u svom osnovnom obliku ponašaju se kao perfektivni glagoli (v. §4.1.2) – tj. mogu se upotrijebiti kao dopuna glagola *have yet*. Iz primjera (30) se vidi da “imperfektivne” verzije glagola u progresivnom obliku i glagolske sintagme uz dodatak koji implicira ponavljanje radnje proizvode negramatičnost.

(29) a. The train has yet to arrive.	Voz tek treba da dođe.
b. The ball has yet to roll.	Lopta tek treba da se otkotrlja.
c. The chocolate has yet to melt.	Čokolada tek treba da se istopi.
d. The plane has yet to land.	Avion tek treba da sleti.
(30) *The train has yet to be arriving	*Voz tek treba da dolazi.
*The train has yet to arrive every
evening at the same platform.	*Voz tek treba da dođe svako
veče na isti peron.
*The ball has yet to be rolling.	?Lopta tek treba da se kotrlja
*The ball has yet to roll into the
same corner every time.	*Lopta tek treba da se (ot)kotrlja
u isti ćošak svaki put.
*The chocolate has yet to be
melting.	?Čokolada tek treba da se topi.
*The chocolate has yet to melt every
time I put it on the stove.	*Čokolada tek treba da se (is)
topi svaki put kad je stavim na
peć.
*The plane has yet to be landing.	?Avion tek treba da slijeće.
*The plane has yet to land every
time on the same airstrip.	*Avion tek treba da slijeće svaki
put na istu pistu.

3. U trećem testu sa glagolom *wish* neakuzativni glagoli u svom osnovnom obliku ponovo pokazuju da imaju perfektivno značenje time što se ne mogu upotrijebiti u obliku prošlog vremena konjunktiva (past subjunctive) nego samo sa pomoćnim glagolom *would* (isto kao glagol *meet* u pr. 24a, v. §4.1.3). Primjeri koji ovo ilustruju dati su u (31).

(31) a.	*I wish the train arrived late.
I wish the train would arrive late.	Voljela bih da voz
dođe kasno/zakasni.
b.	*I wish the ball rolled in the corner.
I wish the ball would roll into the corner.	Volio bih da se lopta
otkotrlja u ćošak.
c.	*I wish the chocolate melted quickly.
I wish the chocolate would melt quickly.	Voljela bih da se
čokolada brzo istopi.
d.	*I wish the plane landed safely.
I wish the plane would land safely.	Volio bih da avion
bezbjedno sleti.

4. Na kraju, u našem zadnjem testu sa modalnim glagolima otkrivamo kakvo značenje mogu imati neakuzativni glagoli kada su u svom osnovnom obliku upotrebljeni u kombinaciji sa modalima *can't*, *must* i *should*. Kao i glagoli u primjerima (26a-c) i neakuzativni glagoli dopuštaju samo jedan tip modalnog značenja i time pokazuju da su po svom osnovnom aspekatskom značenju perfektivni (v. §4.1.4). Pogledajmo primjere u (32-35) koji to pokazuju.

- (32) a. The train can't arrive on time.

Voz ne može stići na vrijeme (zbog kvara is sl.)	osnovna modalnost (sposobnost)
≠Ne može biti da voz stiže na vrijeme.	(*epistemička modalnost - vjerovatnoća)

- b. The train must arrive on time.

Voz mora stići na vrijeme.	osnovna modalnost (obaveza)
≠Mora biti da voz stiže na vrijeme.	(*epistemička modalnost - vjerovatnoća)

- c. The train should arrive on time.

Voz treba stići na vrijeme.	osnovna modalnost (obaveza/savjet)
≠Vrlo je vjerovatno da voz stiže na vrijeme.	(*epistemička modalnost – vjerovatnoća)

- (33) a. The ball can't roll into the corner.

Lopta ne može da se otkotrlja u ćošak.	osnovna modalnost (sposobnost)
≠Ne može biti da se lopta kotrlja u ćošak.	(*epistemička modalnost - vjerovatnoća)

- b. The ball must roll into the corner.

Lopta se mora otkotrljati u ćošak.	osnovna modalnost (obaveza)
≠Mora biti da se lopta kotrlja u ćošak.	(*epistemička modalnost - vjerovatnoća)

- c. The ball should roll into the corner.

Lopta se treba otkotrljati u ćošak.	osnovna modalnost (obaveza/savjet)
≠Vrlo je vjerovatno da se lopta kotrlja u ćošak.	(*epistemička modalnost - vjerovatnoća)

- (34) a. The chocolate can't melt in this pan.
 Čokolada se ne može istopiti u ovoj tavi. osnovna modalnost
 ≠Ne može biti da se čokolada (is)topi u (sposobnost)
 ovoj tavi. (*epistemička modalnost -
 vjerovatnoća)
- b. The chocolate must melt quickly.
 Čokolada se mora brzo istopiti. osnovna modalnost
 ≠Mora biti da se čokolada (is)topi brzo. (obaveza)
 (*epistemička modalnost -
 vjerovatnoća)
- c. The chocolate should melt slowly.
 Čokolada se treba istopiti sporo. osnovna modalnost
 ≠Vrlo je vjerovatno da se čokolada (is) (obaveza/savjet)
 topi sporo. (*epistemička modalnost -
 vjerovatnoća)
- (35) a. The plane can't land on this airport.
 Avion ne može sletiti na ovaj aerodrom osnovna modalnost
 (zbog magle...). (sposobnost)
 ≠Ne može biti da avion sleti/slijeće na
 ovaj aerodrom. (*epistemička modalnost -
 vjerovatnoća)
- b. The plane must land safely.
 Avion mora sletiti bezbjedno. osnovna modalnost
 ≠Mora biti da avion slijeće bezbjedno. (obaveza)
 (*epistemička modalnost -
 vjerovatnoća)
- c. The plane should land slowly.
 Avion treba sletiti sporo. osnovna modalnost
 ≠Vrlo je vjerovatno da avion slijeće (obaveza/savjet)
 sporo. (*epistemička modalnost -
 vjerovatnoća)

Rezime

Uvidom u ponašanje neakuzativnih glagola u kontekstima ilustrovanim u gornjim primjerima došli smo do zaključka da ovi glagoli u Engleskom jeziku pokazuju da je njihovo osnovno aspekatsko značenje perfektivnost (tj. totivni aspekt po Riđanoviću 1976). Na ovaj način pokazali smo da se aspekatsko značenje neakuzativnih glagola Engleskog jezika poklapa sa aspekatskim značenjem neakuzativa u Bosanskom jeziku, kao i drugim jezicima (v.gore).

Zaključak

U ovom radu ispitivali smo ponašanje neakuzativnih glagola u Engleskom jeziku i njihovo aspekatsko značenje. U više jezika pokazano je da ovaj tip glagola ima zajedničke značenijske osobenosti, koje su često vezane za aspekt: teličnost, semantička 'uloga' argumenta (Paciens), relevantnost eksterne kauzalnosti. Ponašanje neakuzativnih glagola u Bosanskom jeziku tj. ograničenje neakuzativnosti na perfektivni aspekt, potaklo nas je da ispitamo i ponašanje Engleskih neakuzativnih glagola. Empirijski smo pokazali da je perfektivnost - totivni aspekt - u smislu nedjeljivosti radnje ili događaja označenog glagolom (tj. glagolskom sintagmom), odlika neakuzativnih glagola u Engleskom jeziku.

Conclusion

Through a series of tests, we examined unaccusative verbs in English and their basic aspectual meaning. In many languages, unaccusatives have been shown to possess specific aspectual properties: they are telic predicates, their only argument is interpreted as Patient or Theme, external causality seems to be a necessary semantic ingredient of these predicates. Bosnian unaccusatives are obligatorily perfective. Given all these observations, we use in this paper several "perfectivity" diagnostics for English verbs (the behaviour in the complement clause of the verbs 'seem', 'have yet' and 'wish', one vs. two readings available in combination with modals) and show that unaccusative verbs in their basic form in English have perfective aspectual interpretation.

Bibliografija

Arad, M. (1998). Are unaccusatives aspectually characterized? *MIT Working Papers in Linguistic* 32, str. 1-21.

Baker, M. (1988). *Incorporation: A theory of grammatical function changing*. University of Chicago Press, Chicago.

Belletti, A. (1992). Agreement and case in past participle clauses in Italian. In: T. Stowell, E. Wehrli (eds.), *Syntax and Semantics 26: Syntax and the lexicon*. Academic Press, INC.

Bošković, Ž. (2005a). On the locality of Left branch extraction and the structure of NP. *Studia Linguistica* 59-1, str. 1-45.

Bošković, Željko. (2005b). Left branch extraction, structure of NP, and scrambling. Joachim Sabel and Mamoru Saito (eds.) *The Free Word Order Phenomenon: Its Syntactic Sources and Diversity*. Mouton de Gruyter, Berlin. str. 13-73.

Burzio, L. (1986). *Italian syntax: A government-binding approach*. Reidel, Dordrecht.

Corver, N. (1992). On deriving certain left branch extraction asymmetries: a case study in parametric syntax. *Proceedings of NELS 22*, University of Delaware, str. 67-84.

Felser, C. i A. Wanner (2001). The Syntax of Cognate and Other Unselected Objects. U: N. Dehé & A. Wanner (eds.): *Structural Aspects of*

Semantically Complex Verbs. Frankfurt, Bern & New York: Peter Lang, str. 105-130.

Grimshaw, J. (1990). *Argument structure*. MIT Press, Cambridge Mass.

Hale, K. & S.J. Keyser (1993). On argument structure and the lexical expression of syntactic relations. In: Hale, K. & S.J. Keyser (eds.), *The View from Building 20*. MIT Press, Cambridge Mass.

Hoekstra, T. (1984). *Transitivity*. Foris, Dordrecht.

Hoekstra, T. (1999). Auxiliary selection in Dutch. *Natural Language and Linguistic Theory* 17.1, str. 67-84.

Labelle, M. (1992). Change of state and valency. *Journal of Linguistics* 28, str. 375-414.

Levin, B. & M. Rappaport Hovav (1986). The formation of adjectival passives. *Linguistic Inquiry*, 17. str. 623-661.

Levin, B. & M. Rappaport Hovav (1995). *Unaccusativity: At*

the syntax-lexical semantics interface. MIT Press, Cambridge Mass.

Perlmutter, D.M. (1978). Impersonal passives and the unaccusativity hypothesis. In: *Proceedings of the Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistic Society*, Berkeley Linguistic Society, University of California, Berkeley, pp. 157-189.

Reinhart, T. (1997). Syntactic effects on lexical operations: reflexives and unaccusatives. *OTS working papers in linguistics*.

Rosen, C. (1984). The Interface Between Semantic Roles and Initial Grammatical Relations, In: Perlmutter and Rosen (eds.), *Studies in Relational Grammar 2*. University of Chicago Press, Chicago.

Schardl, A. (2010). Variable unaccusativity and verb classes. University of Massachusetts, Amherst.ms.

Stowell, T. (1992). Passives and the lexicon: Comments on Belletti. In: T. Stowell, E. Wehrli (eds.), *Syntax and Semantics 26, Syntax and the Lexicon*. Academic Press. INC.

van Voorst, J.G. (1988). *Event Structure*. Current issues in Linguistic Theory vol. 59, John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia.

Zaenen, A. (1993). Unaccusativity in Dutch: Integrating syntax and lexical semantics. In: J. Pustejovsky (ed.) *Semantics and the Lexicon*, Kluwer, Dordrecht. str. 129-161.

Zlatić, L. (1997). The structure of the Serbian Noun Phrase. Diss, University of Texas, Austin.

Zribi-Hertz, A. (1987). La réflexivité ergative en français moderne.

Le français moderne 55, str. 23-54.

Recenzent: mr. sc. Melisa Bureković, UNZE, BiH

mr. sc. Amna Brdarević-Čeljo, UNZE, BiH

Lektor: dr. sc. Nadira Aljović